

บทสัมภาษณ์ : อัตลักษณ์นักข่าวยุคดิจิทัล

147

ภาพจาก : <http://socialnews.teenee.com/famouspost/683.html>

พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์

ประเด็นกล่าวขานระคนตำหนิจากสังคมวงกว้างเรื่องความไม่เหมาะสมของการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ต่อการนำเสนอภาพการเคลื่อนย้ายศพคุณทฤษฎี สหวงษ์ นักแสดงหนุ่มผู้เสียชีวิตจากอาการอวัยวะภายในร่างกายล้มเหลว และเกิดภาวะแทรกซ้อนอย่างรุนแรงจากโรคไข้เลือดออก

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
ช่องทางการติดต่อ: phithaksak.thi@dpu.ac.th

จากโรงพยาบาลรามาศิริบดีสู่วัดกลางพระรามหลวง จังหวัดบุรีรัมย์เมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชมรายการทั้งประเทศ ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสมาคมวิชาชีพ นักวิชาการ รวมถึงตัวผู้สื่อข่าวเองที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ต้องมาร่วมวงกันอธิบาย และถกเถียงกันถึงเหตุผล เบื้องหลังของเหตุการณ์ ตลอดจนจริยธรรมวิชาชีพของความเป็นผู้สื่อข่าวในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล

บทเรียนจากกรณีคุณทฤษฎีเป็นตัวอย่างหนึ่งเท่านั้นไม่รวมกรณีอื่นอีกหลายกรณี เช่น การนำเสนอภาพ เนื้อหา หรือรายละเอียดของเหตุการณ์และผู้เสียหายที่เข้าข่ายละเมิดสิทธิมนุษยชน เหล่านี้เป็นที่มาของคำถามที่เกิดขึ้นในใจของผู้เขียนถึง “อัตลักษณ์” ของนักข่าวในยุคปัจจุบัน ความไม่เหมาะสมของการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวที่เป็นอยู่ขณะนี้มีส่วนมาจากอะไร จากนโยบายองค์กรข่าว จากตัวผู้สื่อข่าว จากผู้ชมรายการข่าว หรือจากการแข่งขันทางด้านธุรกิจและการนำเสนอข่าว บทสัมภาษณ์ฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการค้นหาคำตอบ

ผู้เขียนได้พบกับผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่พร้อมกันถึง 3 คน คือคุณภูริต สุขคนธ์ปัญญา อดีตผู้สื่อข่าวบันเทิง ทีวีพูลซ่าเนล ปัจจุบันเป็นพิธีกรและผู้ดำเนินรายการข่าวบันเทิงให้กับหลายสถานี คุณศิวาพัชฌ์ จินายะ ผู้สื่อข่าวและโปรดิวเซอร์รายการต่างคนต่างคิด ทางสถานีโทรทัศน์อมรินทร์ทีวี (ช่อง 34) และคุณชัชชญา ธนีสันต์ ผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าวประจำสถานีโทรทัศน์พีพีทีวี (ช่อง 36) โดยเฉพาะคุณภูริต และคุณศิวาพัชฌ์นั้นคุ้นเคยกับผู้เขียนเป็นอย่างดีในฐานะอดีตครูกับศิษย์ คนในวงการวิชาการและคนในวงการวิชาชีพทั้งหมดนี้ได้พบกันในงานสัมมนาของภาควิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา ผู้เขียนจึงถือโอกาสสัมภาษณ์ในรูปแบบการสนทนากลุ่มถึงการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวในยุคปัจจุบัน

เมื่อเริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยคำถามเรื่อง “การเข้าสู่วงการ” สาวสวย บุคลิกภาพดีอย่างคุณชัชชญา ตอบว่าเริ่มต้นอาชีพผู้สื่อข่าวจากการทำงานเป็นผู้ประกาศข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์เอ็มวีทีวี และผู้ดำเนินรายการวิทยุให้กับสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ บทบาทหลักเน้นหนักไปที่การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง นำเสนอเนื้อหาในรายการให้ครบถ้วนตามที่ได้รับมาจากทีมงาน และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก จนกระทั่งมาเป็นผู้สื่อข่าวให้กับช่องสปริงนิวส์ และพีพีทีวีในปัจจุบัน

“ลงสนามจริงครั้งแรกทำทนาย และตื่นเต้นมากค่ะ เมื่อก่อนอยู่แค่ในห้องออกอากาศ พอออกมาวิ่งข่าว มันกดดันมากเพราะเป็นด่านแรกที่ต้องไปดูหน้างาน การจับประเด็นและการใช้วิจรรย์ญาณสำคัญที่สุด เห็นเลยว่าผู้สื่อข่าวทำมากกว่าการเอาข่าวมาบอกต่อ เรื่องราวเล็ก ๆ หลายเรื่อง

ผู้สื่อข่าวสามารถหยิบยกให้เป็นประเด็นใหญ่ในสังคมได้ แล้วก็ช่วยสืบสาว จนนำไปสู่การคลี่คลายปัญหา” คุณชัชชญาถ่ายทอดประสบการณ์เพิ่มเติมอีกว่าครั้งหนึ่งได้ไปทำข่าวกรณีก๊าซดับเพลิงรั่วภายในอาคารธนาคารไทยพาณิชย์สำนักงานใหญ่ จนเป็นเหตุให้มีเจ้าหน้าที่กู้ภัยเสียชีวิตด้วย 1 ราย วันที่แม่ของผู้เสียชีวิตเดินทางไปรับศพลูกชายที่สถาบันนิติเวช ผู้สื่อข่าวจากทุกสำนักไปรวมตัวกันเพื่อรอบันทึกภาพ คำถามสะท้อนใจคนเป็นแม่คือรู้สึกอย่างไรที่ต้องสูญเสียลูกชาย แม่ผู้เสียชีวิตปฏิเสธพร้อมบอกว่ายังไม่พร้อมจะตอบคำถาม แต่กลับมีผู้สื่อข่าวสำนักหนึ่งพยายามจ่อไมโครโฟนคาดคั้นเอาคำตอบ จนกระทั่งแม่ผู้เสียชีวิตร้องไห้กลายเป็นภาพที่ได้ถูกนำไปออกอากาศ สถานีโทรทัศน์ช่องนั้นได้ยอดผู้ชมรายการเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันสังคมก็วิจารณ์การทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวคนนั้น

หนักมากเช่นกัน “บทบาทของผู้ชมสำคัญสุดค่ะ นอกจากจะต้องเลือกชมเลือกดู และเลือกที่จะเชื่อถือข่าวในช่องใดช่องหนึ่งแล้ว ต้องคิดด้วยว่าที่สื่อนำเสนอแบบนี้เหมาะสมหรือไม่ ขณะที่สื่อเองก็ต้องตระหนักว่าถ้าทำดีคนก็ดู ถ้าทำเสีย คนดูก็เปลี่ยนช่อง”

คุณศิวาพัช ญูเช่นกัน ผ่านประสบการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ รายงานสดมาหลายรูปแบบ ให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเราล้วนแล้วแต่เป็นข่าวได้ทั้งหมด ทุกวันนี้ใครก็เป็นผู้สื่อข่าวได้ ผู้สื่อข่าวสมัครเล่นแค่บันทึกภาพ เคลื่อนไหวความยาวไม่มาก และ

นำเสนอผ่านสื่อสังคมก็เผยแพร่ไปสู่มวลชนได้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอื้ออำนวยของเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ หากเขียนพาดหัวข่าวให้น่าสนใจก็จะมีผู้เปิดเข้าไปชมเป็นจำนวนมาก คุณศิวาพัชญูเล่าถึงการทำงานให้ฟังว่า “นักข่าวทำงานหนักแล้ว ช่างภาพยิ่งหนักกว่า ต้องรู้เรื่องภาพด้วยว่าจะตั้งกล้องอย่างไร มุมไหน บันทึกภาพอย่างไรให้ถ่ายทอดอารมณ์กับคนดูได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นนักข่าวคือหัวใจสำคัญของทีมงาน ต้องสั่งช่างภาพให้ได้ว่าต้องถ่ายภาพอะไร เอาแบบไหน หากไม่ได้ภาพที่ต้องการกลับมายังสถานี คนที่จะถูกเจ้านายตำหนิก็คือนักข่าว ไม่ใช่ช่างภาพ” อย่างไรก็ตาม ในเรื่องบทบาทของผู้ชมรายการ คุณศิวาพัชญูเห็นตรงกันกับคุณชัชชญาว่าผู้ชมสำคัญที่สุด “คนที่ตัดสินใจคือคนดู ไม่มีนักข่าวคนไหนอยากโดนด่า หรืออยากทำสิ่งที่ตัดช่องทางทำมาหากินของตัวเอง แต่สมัยนี้โทรทัศน์มีหลายช่อง การแข่งขันก็สูงมาก เราก็ต้องการอยู่รอด ขึ้นอยู่กับคนดู ขอให้คิดตามเยอะ ๆ ขณะกำลังเสฟสื่อ ยิ่งคิดเยอะ ยิ่งรู้มาก ยิ่งเท่าทันและคุยกับคนอื่นรู้เรื่อง”

เราได้มุมมองของผู้ประกาศข่าว และผู้สื่อข่าวสายสังคม-รายงาน พิเศษไปแล้ว มาฟังมุมมองของผู้สื่อข่าวบันเทิงกันบ้าง คุณภูริตอธิบาย อย่างสนุกเหมือนอย่างกับกำลังออกโทรทัศน์ “สื่อบันเทิงเนี่ยโดนด่าตลอดว่า ทำร้ายดารา ทำลายบุคคลสาธารณะ ชอบยุ่งเรื่องใต้เตียง เรื่องรัก ๆ เล็ก ๆ ของเขา แต่ถามว่าข่าวบันเทิงทุกคนชอบไหมคะ ก็ตอบว่าชอบ ทั้งดู ทั้งอ่าน แต่อยากจะบอกว่าเรื่องบันเทิงหนะ ขอให้เสพแบบเอาสนุกก็พอ ดูให้เป็น แล้วก็อย่าไปอินกับมันมาก ดาราบางคนก็ชอบนะ ชอบให้เขียนข่าวแรง ๆ ชอบให้พาดหัวข่าวแบบที่คนมาสนใจ เราเองก็ชอบเพราะหนังสือจะได้ ขายดี มันเป็นเรื่องการตลาด บันเทิงอยู่ได้เพราะดารา ดาราก็อยู่ได้เพราะ สื่อบันเทิง” แล้วอย่างนี้เรื่องจริยธรรมมีในใจของผู้สื่อข่าวบันเทิงบ้างไหม คุณภูริตตอบว่า “เรามีจรรยาบรรณในการทำข่าวอยู่แล้ว แต่ยึดหลักว่าเพิ่มความ น่าสนใจให้มากขึ้นไปอีก ถ้าเราเขียนข่าวพาดหัวไม่น่าสนใจ นำเสนอไม่น่าสนใจ คนดูหนีไปช่องอื่นแน่นอน อีกอย่างอย่าพูดว่าผู้สื่อข่าวทำลายสังคมเลยนะคะ ข่าวทุกข่าวสร้างสรรค์หมด แค่สร้างสรรค์น้อย หรือสร้างสรรค์เชิงลบเท่านั้นเอง ถ้าทำข่าวทำลายสังคมคนนั้นไม่ใช่ นักข่าวหรอกคะ อย่างกรณีปอ ทฤษฎีก็เหมือนกัน เชื่อว่าสมัยงานศพนมิตร ชัยบัญญัติ หรือพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้สื่อข่าว ช่างภาพก็เฮละโลกกันแบบนั้นเหมือนกัน เพียงแต่ว่าสมัยนั้น โซเชียลมีเดียยังไม่มีไงคะ นักข่าวถึงไม่โดนด่าอย่างวันนี้” คุณภูริตกล่าว ถึงการทำงานของตนเองและเพื่อน ๆ ในวงการได้อย่างน่าสนใจ

ช่วงท้ายของการสัมภาษณ์ถึงสนทนา ผู้เขียนขอให้แต่ละคนสะท้อนภาพของอัตลักษณ์นักข่าวยุคดิจิทัล คุณศิวาพัชฌ์บอกว่านักข่าวสมัยนี้อยากรู้ อยากถามแหล่งข่าวเรื่องใดก็ตามออกไปโดยขาดการกลั่นกรอง และไม่รู้จักกาลเทศะ “เวลาเราจะไปสัมภาษณ์ใคร ต้องดูจังหวะด้วยนะครับว่าสมควรจะถามคำถามแบบนั้นออกไปไหม การเข้าถึงแหล่งข่าวสำคัญที่สุด และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับแหล่งข่าวไว้จะเป็นผลดีกับเราตลอดไป”

คุณชัชชญา เห็นตรงกันโดยผนวกกับประสบการณ์การทำงานของเธอ แล้วอธิบายว่าเธอเองทำงานข่าวมาหลายสำนัก หลายช่องแล้ว แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนคือแหล่งข่าว ถ้าแหล่งข่าวเชื่อถือ ไว้วางใจผู้สื่อข่าวแล้วเขาจะให้ข้อมูลให้ความร่วมมือเสมอ การไม่แยแส หรือตอบโต้แหล่งข่าวด้วยอารมณ์ส่วนตัว ควรหลีกเลี่ยงอย่างยิ่ง คุณศิวาพัชฌ์เสริมว่า ถ้านักข่าวทำเสีย ไม่ใช่เสียแค่ตัวเอง แต่เสียไปถึงองค์กรด้วย นำไปสู่การเสื่อมศรัทธาต่อสถานี ยอดคนดูลดลง จนสูญเสียรายได้จากการโฆษณา คุณชัชชญาเน้นประเด็นนี้โดยกล่าวว่า “ทุกวันนี้การนำเสนอข้อเท็จจริง และการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจสำคัญเท่ากัน แต่จิตวิญญาณ และจริยธรรมวิชาชีพก็ทิ้งไม่ได้ ไม่ว่าจะยุคสมัยจะเปลี่ยนไปอย่างไร จรรยาบรรณและวิจรรณญาณของนักข่าวต้องมาอันดับหนึ่ง คนทำงานสื่อถ้าไม่ทิ้งเรื่องพวกนี้เขาจะอยู่กับอาชีพนี้ไปได้ตลอดชีวิต มีคนนับถือเพราะงานมีคุณภาพ” คุณภูริต มุ่งไปที่เรื่องจิตวิทยาการตั้งคำถาม และการเป็นคนมีทักษะหลายด้าน “ดาราหลายคนไม่ชอบการเข้าขี้นเรื่องส่วนตัว เราต้องรู้หลักในการเข้าหา และชวนคุยเพื่อล้วงคำตอบ ดาราบางคนถามนิดเดียว แต่ตอบยาวจนเนื้อหาหนักเกินกว่าจะนำไปใช้ออกอากาศ นักข่าวต้องมีทักษะการรวบรวมประเด็น ตนเองต้องดำเนินรายการเล่าข่าวดาราด้วย สัมภาษณ์มาเยอะไม่ได้ใช้ทั้งหมดก็จริง แต่ข้อมูลนำมาใช้เล่าเสริมในรายการได้”

สรุปว่าอัตลักษณ์นักข่าวยุคดิจิทัลคือ การทำหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงให้สังคมได้รับทราบภายใต้สภาวะการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ แม้ว่าผู้สื่อข่าวแต่ละคนจากแต่ละสำนักจะมีแนวทางและนโยบายการทำงานที่แตกต่างกันออกไป ตลอดจนถึงวิธีการให้ได้มาของ “ภาพ” และ “ข้อมูล” ที่หลายครั้งสังคมตั้งคำถามถึงความถูกต้องเหมาะสมทว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนต่างให้ข้อคิดเห็นตรงกันว่าผู้บริโภคนักข่าว หรือผู้ชมข่าวต่างหากที่จะเป็นคนกำหนดความเป็นไปของข่าว องค์กรข่าว และการทำงานของผู้สื่อข่าว ด้วยการรับข่าวอย่างมีสติ และพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวนั้นผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยนั่นเอง